

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 555/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej JUDr. Martinom Gavuliakom, advokátom, Klincová 37, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. BA-8Sa/75/2022 takto

rozhodol:

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. BA-8Sa/75/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Správne mu súdu v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. BA-8Sa/75/2022 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **300 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právne mu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom správneho súdu v konaní sp. zn. BA-8Sa/75/2022. Žiada priznať finančné zadosťučinenie 1 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 555/2024-9 z 24. októbra 2024 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť v celom rozsahu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovateľka sa ako žalobkyňa v napadnutom konaní vedenom pred správnym súdom [predtým Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“)] domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 22. júna 2022. Žaloba bola krajskému súdu doručená 26. augusta 2022. Vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté. Sťažovateľka vytkla, že posledným účelným úkonom súdu bolo zaslanie jej vyjadrenia žalovanej 4. októbra 2023 a odvtedy nevykonal žiaden úkon vo veci samej, a je teda vyše roka absolútne nečinný. Nejde o právne ani skutkovo zložitý prípad.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

4. Správny súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti popísal priebeh napadnutého konania, žiadal zohľadniť časovú náročnosť rozhodovania jeho sudcov, poukázal na nedostatočnú obsadenosť súdu sudcami a na množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal ku dňu svojho vzniku.

5. Konajúci zákonný sudca si nie je vedomý priesťahov spôsobených súdom. Uviedol, že posledným úkonom súdu v napadnutom konaní je výzva zo 14. septembra 2023.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

8. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitnosť veci, v ktorej sťažovateľka žaluje rozhodnutie Sociálnej poisťovne týkajúce sa vdovského dôchodku, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende súdov v rámci správneho súdnictva, preto dĺžka konania pred správnym súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

9. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

10. Napokon ústavný súd hodnotil postup správneho súdu (resp. krajského súdu ako jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Po doručení vyjadrenia sťažovateľky k vyjadreniu žalovanej 6. apríla 2023 bol vo veci vykonaný ďalší úkon až 14. septembra 2023 (výzva na vyjadrenie k uvedenému vyjadreniu sťažovateľky), teda po viac ako 5 mesiacoch. Správny súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti zároveň sám uviedol, že jeho posledným úkonom v napadnutom konaní je výzva zo 14. septembra 2023. Súd teda od uplynutia lehoty 30 dní na vyjadrenie na základe predmetnej výzvy nevykonal vo veci už žiadny úkon, teda je odvtedy nečinný už cca 1 rok a 1 mesiac.

11. Z uvedených skutočností vyplýva celková doba nečinnosti správneho súdu (resp. jeho právneho predchodcu) cca 1 rok a 6 mesiacov.

12. Ústavný súd pri posúdení ústavnej sťažnosti zohľadnil aj celkovú dobu konania vrátane jej administratívnej fázy (porov. III. ÚS 509/2021, III. ÚS 304/2023).

13. Vo vzťahu k obrane správneho súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

14. Ústavný súd poukazuje aj na to, že v súlade s judikatúrou EŠLP s prihliadnutím na predmet napadnutého konania ide o vec zaraďujúcu sa medzi tzv. privilegované typy konania (správna žaloba v sociálnych veciach), ktorá vyžadovala postup konajúceho správneho súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlou (I. ÚS 125/2021). Hodnotenie intenzity zásahu do základného práva sťažovateľky musí byť prísnejšie v porovnaní s konaniami s nepriviligovaným predmetom. Celková dĺžka napadnutého konania a v ňom sa vyskytujúce obdobia nečinnosti dokumentujú nespĺnenie povinnosti správneho súdu venovať postupu v konaní osobitnú starostlivosť. Preto majú za následok zásah do sťažovateľkinho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy v intenzite odôvodňujúcej vyhovenie ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

15. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože predmetná vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 1 000 eur, čo odôvodnila svojou nepriaznivou ekonomickou a sociálnou situáciou a tiež neistotou, či sa jej niekedy podarí vymôcť prináležiaci nárok.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania, ako aj na už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť súdu, berúc do úvahy predmet konania na správnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 300 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania 713,96 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur.

23. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu